

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 19/2024 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen mobiililaitteiden opetusta häiritsevän käytön rajoittamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Sofia Vikman ym. /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 19/2024 vp:

Millä aikataululla opettajat ja koulut saavat hallitusohjelman mukaisesti nykyistä paremmat toimivaltuudet varmistaa kouluissa työrauha ja halutessaan rajoittaa mobiililaitteiden häiritsevää käyttöä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Voimassa oleva lainsäädäntö antaa opetuksen järjestäjälle seuraavia mahdollisuuksia kännykän käytön rajoittamiseen kouluissa.

Perusopetuslain 29 §:n 4 ja 5 momentin mukaan opetuksen järjestäjän tulee hyväksyä järjestys-säännöt tai antaa muut koulussa tai muussa opetuksen järjestämispaikassa sovellettavat järjestys-määräykset, joilla edistetään koulun sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä kou-luyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Järjestyssäännöissä voidaan antaa kouluyhteisön turval-lisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukai-sesta käyttäytymisestä. Tämän perusteella kouluilla on mahdollisuus järjestyssäännöissään kieltää puhelimen käyttö oppituntien aikana. Järjestys-sääntöjen laatimisessa tulee kuulla oppilaskuntaa.

Järjestyssäännöissä voidaan puuttua myös välitunnilla tapahtuvaan kännyköiden häiritsevään käyttöön. Välituntien aikana kännykän käyttöä ei kuitenkaan voi kokonaan kieltää, sillä asiassa tulee punnita myös muita oppilaille kuuluvia perusoikeuksia. Perustuslaissa jokaiselle on taattu omaisuuden suoja, joka koskee myös oppilaiden puhelimia. Lisäksi mobiililaitteiden käytön ra-joittamista tulee harkita sananvapauden sekä puhelun tai muun luottamuksellisen viestin suojan näkökulmasta. Esimerkiksi eduskunnan apulaisoikeusasiamies on ratkaisussaan (EOAK/7166/2017) pitänyt ongelmallisena sitä, että samalla kun oppilaat ovat joutuneet luovut-tamaan puhelimensa opettajalle, on heidän viestiensä huoltajille edellytetty kulkevan opettajan kautta. Opetuksen järjestäjä voi kuitenkin suositella, että kännykät pidetään välitunnillakin re-putsa. Jos mobiililaitteiden käyttöä koulupäivien aikana rajoitetaan, on koulun varmistettava, että oppilaalla on mahdollisuus pitää tarvittaessa itse yhteyttä huoltajaansa kiireellisissä asioissa.

Mobiililaitteiden epäasialliseen käyttöön ja järjestyssääntöjen rikkomiseen voidaan kouluissa puuttua perusopetuslaissa säädetyillä kasvatus- ja kurinpitokeinoilla. Perusopetus-lain 35 a §:n mukaan oppilas, joka häiritsee opetusta tai muutoin rikkoo koulun järjestystä, voidaan ensisijaisena toimenpiteenä määrätä osallistumaan yhteensä enintään kaksi tuntia kestävään kasvatuskeskusteluun. Lisäksi oppilaaseen, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä, voidaan laissa säädettyjen edellytysten täytyessä soveltaa perusopetuslain 36 §:ssä säädettyjä kurinpitokeinoja, esimerkiksi määrätä jälki-istuntoon. Perusopetuslain 36 d §:n mukaan rehtorilla tai koulun opettajalla on myös oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa oppilaalta sellainen esine, jolla oppilas häiritsee opetusta tai oppimista. Jos oppilas ei opettajan pyynnöstä huolimatta laita häiritsevää puhelinta pois tai anna sitä opettajalle, voi opettaja ottaa kännykän oppilaalta.

Perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta annetun valtioneuvoston asetuksen (422/2012) 4 §:n 2 momentin mukaan oppilaita ohjataan ja kannustetaan omatoimiseen ja kriittiseen tiedonhankintaan ja heille annetaan valmiudet sitä edellyttävän tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. Myös perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet lähtee siitä, että kaikilla oppilailla tulee olla mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Mobiililaitteiden käytön harjoittelu on osa opetussuunnitelmien mukaista opetusta. Opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita digitaalisen osaamisen kehittämiseksi on tarkennettu vuosina 2020—2023 tehdyillä digitaalisen osaamisen kuvauksilla, jotka konkretisoivat vuosiluokkakohtaisesti, millaisia taitoja ja laitteiden käytön tapoja opetellaan. Läh- tökohtana on, että opetuksessa käytetään koulun laitteita, mutta myös oppilaiden omia mobiili- laitteita voidaan käyttää huoltajien kanssa sovittavilla tavoilla oppimisen tukena. Puhelimien ope- tuskäytöstä oppitunnilla päättää opettaja.

Digitaalisten laitteiden, kuten puhelimien, osalta on otettava myös huomioon, että tekniikan ke- hityksen myötä niitä voidaan oppimis- ja opetustarkoitusten lisäksi yhä lisääntyvässä määrin käyt- tää myös esimerkiksi oppilaiden terveydenhoidollisiin tarkoituksiin.

Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisesti kaikilla oppilailla ja opettajilla on oltava työrauha kes- kittä oppimiseen ja opettamiseen. Hallitus tekee tarvittavat lainsäädäntömuutokset, joilla voi- daan nykyistä tehokkaammin rajoittaa esimerkiksi mobiililaitteiden käyttöä koulupäivän aikana ja näin vahvistaa oppilaiden keskittymistä opetukseen. Lisäksi hallitus turvaa jokaisen lapsen oi- keuden turvalliseen oppimisympäristöön ja koulurauhaan.

Lainsäädäntömuutosten osalta opetus- ja kulttuuriministeriössä kartoitetaan virkatyönä, mitkä muutokset lainsäädäntöön voisivat olla mahdollisia edellä kuvatun sääntelyn lisäksi. Lainsäädän- tömuutoksia arvioitaessa on otettava huomioon oppilaalle kuuluvat perusoikeudet. Perusoikeuk- sien osalta on erityistä huomiota kiinnitettävä eri oikeuksien väliseen punnintaan. Lainvalmistelu on käynnistynyt ja tavoitteena on, että hallituksen esitys annettaisiin eduskuntaan tämän vuoden loppupuolella.

Helsingissä 8.3.2024

Opetusministeri Anna-Maja Henriksson

VN/5587/2024-OKM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: